

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

62. Quo pacto Religiosus debeat restituere, si absque licentia Superioris bona aliqua sæcularibus donavit, aut in ludis, & cum meretricibus consumpsit? Ex p. 10. t. 12. & Misc. 2. r. 35.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

& in Ref. § 5 in vtes profanos, quæ ad honestam recreationem fi-
 §. 2. infir. & bi à Prælo conceduntur, peccat mortaliter, si mate-
 infra in Ref. ria est gratis, & est proprietarius, ij, tamen qui ab
 63 §. vit. an illis talia lucrantur, ad nullam restitutionem tenentur.
 te medium. Ratio est, quia licet modus alienandi sit contra-
 vesi. Quin. etiam & voluntatem superioris, non tamen ipsa alienatio se-
 tome. tr. 4. cundum se, ita vteam inuálidam esse velit. Ita ille.
 Ref. 13. Et hanc opinionem ex Societate IESV docet Rebel-
 lege doctri- lius, p. 2. lib. 12. q. 4. n. 6.
 nam §. vit. & in tom. 8. tr. 2. Sed negatiuam sententiam communiter docent
 7. Ref. §. 8. Doctores vnde Villalobos in summa tom. 2. tract. 28.
 Id autem. & diff. 5. num. 10. sic ait. [Rebello dize, que si el Re-
 in §§. teq. ligioso juega lo que el Prelado le concede para ga-
 & melius hic supra in star en recreation honesta peca, mas que el que gana
 tr. 1. Ref. no está obligado à restituír; y lo mismo dize del me-
 195 §. vit. ad nor. La razon que dà es, que aunque el modo de la
 medium, a enagenacion sea contra voluntad del superior, no lo es
 vest. Dein de. la misma enagenacion. Mas esto tambien es falso
 quanto al Religioso, porque como queda dicho, el

Et sup. li. Prelado no puede dar tal licencia, y assi no puede el
 Prælo transferir el dominio, como no valiera, si
 lati contem lo diera à una ramera.] Ita Villalobos? cui nouissi-
 ma in fine me adde Dicastillum de iustitia lib. 2. tract. 18. disp. 4.
 huius §. 2. supra in Ref. dub. 5. num. 43.
 57. ad me- 3. Verum licet hæc sententia sit probabilior, &
 dium §. 1. sequenda, primam tamen etiam probabilem esse exi-
 & c. stimo cum aliis, quos adduxi in 3. pari. tract. 2. Reso-
 Quæ hic est luti. 65. & ne deseras etiam recognoscere me ipsum in
 supra Ref. 2. p. tract. 15. Resol. 54.
 23. Quæ hic est 4. Nota tamen hic, quod si aliquis lucraretur
 supra Ref. magnam summam pecuniarum à Religioso, possit
 55. Et pro illam eidem restituere, & ideo Villalobos in sum-
 contro in ma tom. 2. tractat. 28. difficultat. 5. numer. 10.
 hoc §. vit. sic asserit. [Lo que uno gana al hijo que esta
 Villalobos en poder de su padre, o al Religioso, o a otro que no
 hic citato podia jugar; basta que lo restituye a ellos, aunque no
 in Ref. præ sean verdaderos señores dello. La razon es, porque no
 tetica, §. 2. esta obligado de iustitia a poner la cosa agendada en
 infra in Ref. mejor estado del que tenia, aunque alguna vez seria
 63. §. Sed. peccado contra caridad, y es quando haciendo esta re-
 cursum in stitucion a ellos, toman ocasion para jugar otra vez.]
 fine. Ita ille, & Ego.

RESOL. LXI.

An Religiosus illicite ludendo, si lucretur, teneatur restituere colludenti?
 Et qua possit ludere? An possit ludere aliquid man-
 scriptum, calarum, pictum, vel aliud qualecumque,
 in quod habet Dominium, &c?
 Sed maior difficultas est, si inquireret, an qui lucratus
 est lectionem aliquot Missarum, possit pro illis ac-
 cipere stipendium; an vero ille, qui perdidit illud
 accipere debeat?
 Et notatur posse Religiosum dare quæcumque alteri
 Religioso eiusdem Monasterij, quin peccet con-
 tra paupertatem, & cum illo concertare de rebus
 ad usum concessis, &c. Ex. p. 9. tr. 6. & Misc. Ref. 24.
 alias 25.

§. 1. **R**espondeo cum Sanchez in Summa, tom. 2.
 lib. 7. cap. 19. num. 85. probabile esse, Re-
 ligiosum ludentem absque licentia, aut excedentem
 quantitatem supra id, quod poterat, & lucranti-
 tem non teneri restituere colludenti, eò quod
 contractus sine licentia Prælati inuitus, postea
 sustineri possit à Prælo, quatenus cedit in eius vti-
 litatem. Sed contracta sententia est probabilior, quam
 tenet ipsemet Sanchez.

Sap. hoc in 2. Sed, quia hic sermo incidit de ludo Religio-
 tom. 6. tr. 4. forum, non deseram pro curiosis adnotare ea, quæ

Philosophatur secundum sua principia Caramuel
 in Theolog. mor. lib. 2. disputat. 15. num. 809. vbi
 sic ait: [Puto Religiosos, sicut nec dare, sic nec pos-
 se ludo exponere pecunias: credo tamen, posse om-
 nia illa ludo exponere, quæ possunt liberaliter dari.
 In quæ Religiosus habeat proprietatis dominium de
 in quæ non, expolui in meis Commentariis in Regu-
 lam Benedictam disp. 59.

3. Asserui enim n. 831. in manu scripta sua habere
 re verum dominium Religiosum num. 839. magis
 steriale in discipulo Religioso professore concilia-
 num. 852. & 853. Religiosi dominio actiones pene
 internas, & externas subieci: num. 869. & res vniuersales
 actu consumptibiles: num. 871. dixi posse (nisi dicitur
 tistes inhiuerit) industria sua horis vacantibus seruire
 re amicis, puta pingendo, transcribendo, callando.
 Ergo ex consequentia doctrina tenebor dicere, posse
 quemcumque Religiosum in ludo honesto concertare
 cum quocumque seculari, hoc pacto, quòd ille pecu-
 nias, aut alia, quæ sua sunt, exponat; talia tamen
 quo possint Religioso, aut Monasterio acquiri: tunc
 vero Religiosus exponat aliquid manu sua scripturam
 calarum, pictum, vel aliud qualecumque, in quod
 habeat dominium, vel possit liberaliter dare. Licet
 orationibus frequenter videmus, & laudamus: ratio
 enim videtur postulare, vt cum in militante Ecclesia
 aliquam honestam recreationem capimus, aliquam
 etiam purgantem indulgemus. Indulgemus, cum de
 orationibus pro ipsarum requie decitamus legendis.
 Sæpè Sacerdotes pro Missis legendis, aut concertant,
 aut ludunt, quod tamen si incriminatur aliqui
 prudentiores approbant, & commendant. Matth. 11.
 & Iosephus, cognomento Iustus fortis fuit Apollo
 latum: cur non possent fortis, vter quatuor Missas
 vel plures esset lecturus pro animabus purgantibus.
 Sed maior esset difficultas, si inquireret, an qui
 lucratus est lectionem aliquot Missarum, possit
 pro illis accipere stipendium? an ille, qui perdidit
 Respondeo, standum esse contractui. Cum de orationibus
 onibus, aut Missis pro animabus Purgatorij legem-
 dis decertatur, videtur iniri concordia, quæ postu-
 let, eum, qui in certamine, aut ludo victus est, debe-
 re omnium ludentium nomine illa Sacrificia, aut
 Orationes Deo pro animarum Purgatorij refrigerio
 offerre: vnde liquet, victorem pro talibus Missis
 elemosinam accipere non posse. Ceterum, si de-
 certent duo, quòd victus legat tot Missas ad vincens
 intentionem poterit victor de illis, vt de propriis dis-
 sponere. Et hoc vidi apud viros pietissimos sine
 contradictione praticari. Vbi certum est, non dari
 obiectionem, quæ ex paupertatis rigore nascatur: &
 si quis scrupulus suboritur, respicit indecentiam, sed
 & hanc non reperiri, si ludus sit honestus, & pæ-
 dens, censemus.

4. Placuit mihi num. 965. Fagundez, & Al-
 mas sententia asserens, posse Religiosum dare quæ-
 cumque alteri filio eiusdem Monasterij: quin peccet
 cet contra paupertatem: nam huiusmodi donationes
 non mutant dominium. Infero, non esse contra pau-
 pertatem duorum Confratrum concertationem, si de
 rebus ad vsum concessis: nam alteruter vicarius, donat
 nium immutatum remanet penes Communitatem.
 Et hæc omnia docet Caramuel loco citato, quæ etiam
 mente dicta esse volo.

RESOL. LXII.

Quo pacto Religiosus debeat restituere, si absque
 licentia Superioris bona aliqua secularibus dona-
 rit, aut in ludis, & cum mercetricibus conuerserit?

Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Ref. 3. 5.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet nouissimè Hieronymus Garcias in Politica Regulari, tract. 4. part. 3. difficult. 5. dub. 13. num. 7. & 81. Si consideramus esta obligacion de parte del Religioso, respondio lo segundo, que enagenando bienes suyos, è de la Comunidad sin licentia, que està obligado a persuadir al que los recibio que los restituya, y si no quiere, ò no puede, deve el Religioso recompensar este daño al monasterio de las limosnas que tiene aplicadas, ò con industria de sus manos, ò de otra manera decente; pero en dos casos està libre el Religioso que enagenò de persuadir à la persona que recibio que restituya. El primero, si se le sigue infamia dello, como si lo que enagenò lo huiese dado à una ramera, ò alcagueta, que en tal caso no lo ha de pedir, sino ricompensarlo de la mejor manera que pudiere. El segundo si se sigue deshonra al Conuento, como si el Procurador, ò otro Religioso huiese dado à alguna persona honrada, y de calidad algo del Conuento, y este tal con la buena opinion que tiene del Religioso que se la dio; pensasse tenello con buena conciencia, por creer era voluntad saluon presumpta del Superior, y Conuento, y deuen sale en buena amistad aquel agradecimiento, en tal caso aconsejan Cordona, quest. 109. Castro punct. 23. num. 5. que el Prelado, ni el Conuento no lo pidan, por el escanda. lo que puede auer, sino que se le perdone, y remita. Otros dos casos ponen comunmente los Doctores, en los quales queda libre el Religioso de restituir al Conuento lo que enagenò. El primero, si el dinero que dio à la ramera, ò à otro se le dio algun amigo, porque aunque pecò contra el voto de pobreza, però no contra iusticia, porque de la enagenacion deste dinero, no ha seguido daño alguno al Monasterio. El segundo, si de lo que el Religioso gastò en cosas profanas, tenia licentia para gastallo en cosas licitas, porque era de sus rentas, ò limosnas, ò herencias, y no de la sustancia de la Comunidad por la razon que acabamos de dar, de que al Monasterio no se le defraudan en cosa notable, aunque mas peque este contra votum paupertatis. Ita Garcias.

2. Sed non desinam hic apponere verba Patris Fulgentij de Ouedo Benedictini, qui in *Repub. Regulari, part. 1. tract. 9. cap. 1. quest. 10. num. 71.* sic ait. Sed est grauis difficultas, an Religiosus, qui peculium consumit in ludis, & meretricibus, teneatur restituere. Aliqui affirmant, assignando modum scilicet, quod tantam quantitatem peculij, quam tunc habeat, vel postea, & posset alias licite consumere; & per consequens licite à dominio quod habet Communitas auferre non consumat sed conferuet: nam sic conferuet tantam quantitatem dominium, quantam abstulit, illicite consumendo: Alij negant talem restitutionem posse facere Religiosum, cum nunquam habeat alicuius rei dominium, quod requiritur. Hæc ille: Sed vt verum fatear, si hoc vltimum esset probabile ex multis scrupulis immunes essent Religiosi, & ex hoc principio quidam Theologus Salmanticensis olim mecum loquens Religiosos ab onere restitutionis liberabat. Sed Tu cogita: Ego enim nolo esse Auctorem huius opinionis.

RESOL. LXIII.

Quidam vir Nobilis plura munera ob malum finem Moniali dederat, & aliqua ab ipsa acceperat, quaeritur, an de istis teneatur ad restitutionem? Et supponitur primo Regularem acquirentem rem illicite, acquirere Monasterio.

Secundo Regularem non posse expendere nummos in usus illicitos, & consequenter qui eos recipit, teneatur ad restitutionem.

Et quid est dicendum, & faciendum, si bona fide quis recipiat munera à Moniali, vel Religioso dante, credens de illis licite acquirere posse dominium?

Et an talis restitutio possit fieri Moniali, vel Religioso danti?

Et an si secularis daret aliquid Monacho non sibi retinendum, nec ad libitum consumendum, sed dandum famina, cum qua ipse Monachus fornicatur, si is de facto illud tradat famina, hac non teneatur restituere, cum illud censetur non accepisse à Monacho, sed ab illo seculari?

Et an quando Prelatus Regularis dat subito plenam, ac liberam facultatem expendendi aliquid pro suo libito; si ex usu illicito, vel licito famina, vel alius aliquid ab isto recipiat, teneatur illud restituere?

Et quid, si Prelatus dedit talem facultatem etiam ad usum illicitum? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 4. alias 2.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Carolus de Baucio in casibus conscientia singularibus, cas. 114. vbi sic asserit: quaeritur; extra Italiam accidit calus, quod quidam homo largitus est multa munera cuidam Moniali propter turpem amorem, & è conuerso ipsa similiter eidem homini alia munera largita est propter eundem illicitum amorem: deinde homo penitentia ductus, accedit ad Confessarium pro absolutione, quomodo ergo se debeat gerere Confessarius erga huiusmodi penitentem? Antequam respondeam; suppono primo, regularem acquirentem rem illicite, acquirere Monasterio, quia est inhabilis ad aliquid sibi acquirendum ratione voti paupertatis quod emisit; vt recte docet Bonacina tom. 2. disp. 2. quest. 3. punct. 3. propos. 2. num. 12. in respons. ad primum argumentum. Suppono secundo; regularem non posse expendere nummos, in usus illicitos, & consequenter, qui eos recipit, teneatur ad restitutionem, vt extat constitutio Clementis VIII. confirmata, ac declarata ab Urbano VIII. His suppositis: respondetur, non posse penitentem compensare munera collata Moniali ab ipso cum muneribus, quæ recepit à Moniali; quia Monialis potuit acquirere Monasterio, sed non potuit alienare bona Monasterij in usus illicitos, ac proinde teneatur ad restitutionem circa munera, quæ recepit à Moniali ob turpem causam, nullo modo potest compensare. Verum si bona fide recepit munera à Moniali, credens de illis licite acquirere posse dominium, vel si non extat, teneatur id restituere Monasterio, in quo factus est locupletior. Ita Baucius, qui Bonacinam etiam citat.

2. Sed ego probabiliter negatiuæ sententiæ adhaereo quam tuetur Pellizzarius tract. de Monialibus cap. 4. sect. 1. num. 74. vbi sic ait: Adde ego, quod si recipiens à Moniali indebite dante, tantundem ei refundat; quantum accipit (& quidem in re vtili) videtur liberari ab onere restituendi, quippe qui, etsi non habeat expressam intentionem compensandi damnum sua caula illatum Monasterio, habet tamen virtuale, quæ sufficit; cum lex absolute præcipiat actum non autem quod fiat tali intentione: & alias teste Sanchez lib. 7. Mor. cap. 19. nom. 110 posse talis restitutio fieri Religioso danti, nisi timeatur illum vanum, & contra Prælati voluntatem iterum consumpturum esse. Ita ille.

3. Nota etiam, quod in duobus aliis casibus quis

Sup. hoc in tom. 6. tr. 7. ex doctrina Ref. 32. §. 1. à lin. 3. & vers. Qui etià Monialis.

Sup. hoc supra in Ref. 60. §. vi. & in alio §. eius nor.